

KÜLÖNFÉLÉK.

Halálozások. Chernelházi *Chernel* István min. tanácsos, a m. kir. madártani intézet igazgatója, múlt hó 20-án 57 éves korában elhunyt. Halála nagy veszteséget jelent a magyar ornithológiára. Magyarország madarai című, kétkötetes, 1899-ben a földmivelésügyi minisztérium kiadásában megjelent nagy műve révén a madártan terén méltán a magyar Brehm-nek nevezhetjük.

Dezsényi Gyula, a Salgótarjáni Kőszénbánya R.-T. igazgatója, továbbá *Kögl* Árpád m. kir. főerdőtanácsos, kir. erdőfelügyelő (Szombathely), az Országos Erdészeti Egyesület rendes tagjai elhunytak.

Béke hamvaikra!

Személyi hírek. A kormányzó őfőméltósága *Szokolóczy* József miniszteri tanácsosnak nyugalomba vonulása alkalmából hasznos és fáradhatlan szolgálataiért elismerését fejezte ki.

Állandó nyugalomba vonult: *Székely* Mózes m. kir. főerdőtanácsos, volt dévai kir. erdőfelügyelő.

Ideiglenes nyugalomba helyeztetett: *Simonffy* Ákos kir. erdőfelügyelő.

Lux Zoltán az Esterházy hercegi hitbizomány erdőmérnökévé neveztetett ki Esterházára.

Az erdészeti technika országos kérdéseiről tartott *Kaán* Károly h. államtitkár folyó hó 4-én a Magyar Mérnökök és Építészek Nemzeti Szövetségének közgyűlésén nagy közönség jelenlétében állandó érdeklődéssel és osztatlan tetszéssel fogadott felolvasást, melyet az Erdészeti Lapok legközelebbi számában egész terjedelemben közölni fogunk.

Gondoskodás az erdők védelméről. Az utóbbi években a külső erdészeti hivataloktól, valamint egyes vármegyék gazdasági egyesuleiteitől és erdőbirtokosoktól sűrűn érkeznek a földmivelésügyi miniszterhez jelentések és panaszok arról, hogy az ország úgy is nagyon megapadt erdőállományában a forradalmak és kommunizmus folytán erkölceiben megromlott nép részéről, az erdőt őrző személyzet által ezidőszert meg nem akadályozható oly mérvű falopások és károsítások történnek, amelyek az erdők fenntartását sok helyen komolyan veszélyeztetik.

A földmivelésügyi kormány az egyes bejelentett konkrét esetekből kifolyólag már több ízben felkérte a belügyi és honvédelmi minisztert megfelelő karhatalom kirendelése végett és a belügyminisztert még arra is, hogy az erdei kihágási és erdőrendészeti áthágási ügyek kellő módon való letárgyalásának és a marasztaló ítéletek gyors és szigorú végrehajtásának biztosítása érdekében a járási főszolgabírákat megfelelően utasítsa.

Ujabbán a földmivelésügyi kormány, az Országos Erdészeti Egyesület javaslatára, megkereste a belügyminisztert, hogy a csendőrség általános irányu utasítást nyerjen arra, hogy figyelmét az elharapódzott fatolvajlásokra és egyéb erdei károsításokra (tilosban való legeltetés, erdei tüzek gerjesztése stb.) is fokozott mértékben kiterjessze és az erdei kihágók üldözése, kinyomozása és feljelentése körüli teendőkben, az erdőőri személyzetet hathatósan támogassa.

Széleskörű rendelkezéseket tett továbbá a földmivelésügyi kormány még a múlt év folyamán az erdei tüzesetek meggátlása érdekében is és ebből kifolyólag valamennyi törvényhatóság közigazgatási bizottságának gazdasági albizottsága, az illetékes kir. erdőfelügyelőségekkel egyetértőleg, a szükséges intézkedéseket meg is tette. D.

A vasuti tarifák nagymérvű emelése ellen az Országos Erdészeti Egyesület is tiltakozott a kereskedelemügyi minisztériumban. Az érdekelttség határozott fellépésének annyit sikerült elérni, hogy a rönkfa, bányafa és tűzifa tervezett átsorolása magasabb tarifaosztályba elmaradt, ellenben az általános tarifaemelés ezekre is kiterjed.

Fűrészelt fa, telített fák, hordófa, faszén a *B* osztályból az *A* osztályba, vasuti talpfa, kérges deszkák, cellulózefa, faburkolatkoczkák a *C* osztályból a *B* osztályba soroztattak át. Az 1:5 *m*-nél hosszabb rönkfa marad a *B* osztályban, bányákhoz czimzett rönkfa és szél-deszkák, a tűzifa (utóbbi 250 *km*-ig) a *C* osztályban, tűzifa 250 *km*-en túl az I. kivételes díjszabás alá esik.

Végeredményben a szállítási költség óriási mértékben emelkedik s vele természetesen az általános drágaság is.

A városi erdőtisztek besorozása fizetési osztályokba a városok fejlesztéséről szóló 1912. évi LVIII. t.-cz. módosításáról

a legutóbb feloszlott nemzetgyűlés elé terjesztett 459. sz. törvényjavaslatban rendkívül sérelmesen történt, tanubizonyságául annak, hogy az egyes miniszteriumok között a szükséges *előzetes* érintkezés a benyújtandó törvényjavaslatok tárgyában nincs meg a kellő mértékben s hogy a belügyminiszteriumban az erdőtiszték minősítése, a városi erdőbirtokok jelentősége és a szokásos erdőtisztai czimek tekintetében tájékozva nincsenek. A tervezet szerint, amely a városi erdők élén csak „erdőmestert” ismer, ez az állás törvényhatósági joggal felruházott városokban is csak a VIII. fizetési osztályba volt sorolva, holott más műszaki minősítéssel bíró állások (főmérnök) a VI. fizetési osztályba. Az „erdőmester” után jött a merőben szokatlanul hangzó I. oszt. és II. oszt. erdőliszt, végül a XI. fiz. osztályban, amely az állami szolgálatban az erdőmérnökökre nézve már nincsen érvényben, a segéderdőtiszt. Rendezett tanácsú városokban az erdőmester a IX. fizetési osztályba van sorozva, I. oszt. erdőtiszt a X.-be, II. oszt. a XI.-be.

Az Országos Erdészeti Egyesület, mihelyt értesülést szerzett erről a törvényjavaslatról, azonnal a nemzetgyűléshez fordult és a városi erdőmérnöki kar részére a többi műszaki képzettségű tisztviselőkkel egyenlő rangsorozást követelt. A törvényjavaslat tárgyalására már nem került a sor, e helyett a kormány 1922. évi 2140. M. E. sz. alatt rendeletet adott ki ugyanabban az ügyben, amely ugyan a törvényhatósági joggal felruházott városokban az erdőmestert a VII. osztályba tolja fel, egyébiránt azonban az említett sérelmeket nem orvosolja. Kedvező körülménynek tekinthető, hogy egyelőre csak rendeletnek s nem törvénynek módosítását kell szorgalmazni.

Az 1921. évi magtermés Debreczen város erdőbirtokain egészben véve kedvező volt.

Jó termést adott a tölgy-, szil-, hárs-, celtis-, gledics- és bálványfa.

Közepes termés volt a kőris-, nyír-, mezei juhar és diófákon.

Gyenge termést adott az ákác, sophora, korai juhar, vad-alma, vadvörte.

A sorrend a természet törvénye szerint igazodik és teljesen fordítottja az előző (1920.) évinek; vagyis, amely fánem az előző

évben gazdag termést adtak, azok a folyó évben majdnem meddők maradtak és vizsont.

A *tölgy* (*Qu. pedunculata*) makktermése nyolcz év óta most volt általános, s a makk az abnormis időjárás mellett is szépen fejlett úgy, hogy a beérett termésnek 0.3 része kiválóan nagyszemű, melyből 150 makk ad egy *kg*-ot, 0.5 része normális, melyből 200 makk ad egy *kg*-ot és csak 0.2 része apró, melyből 300 makk ad egy *kg*-ot. Kísérlet céljából a központi csemetekertben mind a három minőségből külön-külön egy-egy ágyás bevettetett, hogy az abból származó csemeték minőségében és fejlődésében a különbségek megállapíttassanak és a szerzett tapasztalati adatok a gyakorlatban felhasználhatók legyenek.

Hogy a makktermés nyolcz év óta csak most volt általános, ennek okát (a pár évi késői fagytól eltekintve) abban találom, hogy az 1914. évben a hernyórágás óriási mértékben általánosan fellépett és az 1915. évben hasonló mértékben megismétlődött. A hernyórágást követte az új zsege lombozaton a lisztharmat veszedelme, s e nagymérvű kettős veszedelem után az összes tölgyesekben nemcsak a virágzás semmisült meg, hanem az élőfák nagy tömegei kezdtek az 1916. és 1917. évben kiszáradni.

Tájékozással említem, hogy a város mellett fekvő Nagyerdőnek 1000 kat. holdnyi idős (80—110 éves) tölgyállományában az élőfáknak mintegy 10%-a szórtan és csoportosan teljesen kiszáradt és mintegy 10%-a csucsszáradttá vált. A pusztulást az 1917. évben az erdészeti kísérleti állomás nagyérdemű vezetője is tanulmány tárgyává tette.

A hernyórágás és lisztharmat kapcsolatos fellépése, ha nem is ily pusztítólag, de elég jelentékeny módon ismétlődött az 1920. évig; míg az 1921. évben a hernyó csak szórványos és csekély mértékű volt; a lisztharmat pedig az abnormális hőség és szárazság miatt alig terjedhetett, ugyannyira, hogy a csemetekerti vetésekben károsítólag sehol sem lépett fel és a tölgy-sarjakon is csak a juliusi esőzés után szaporodott el, főleg árnyas helyeken.

Ilymódon a virágzást az 1921. évben lényegesen semmi sem akadályozta, s hogy ebből a termés az abnormis időjárás mellett is sikerült, annak köszönhető, hogy nagyobb mérvű késői

fagy nem volt és a makkfejlődést a júniusi — később az augusztusi — esők előmozdították.

A tölgyсарjak már 14 éves koron túl szép termést hoztak, s kifejlett makktermés találtatott pár helyen a 3 (három) éves tölgyсарjakon is.

Az ákác a hőséget és szárazságot nagyon megsínylette; a mag nagyobb része fejletlen, apró.

A többi magvak fejlettsége és jósága rendes.

Az állami erdőhivatal a tervezett városi erdőtelepítéseket és csemetekerti vetéseket majdnem kizárólag a termés begyűjtésével biztosította.

Begyűjtetett:

tölgymakk	326.500 kg	vadalma	250 kg
szilmag	60 "	hársmag	320 "
gledicsmag	35 "	celtismag	117 "
bálványfamag	73 "	nyirmag	104 "
amerikai dió	650 "	hazai dió (vásárlás)	138 "
ákác	140 "	korai juhar	36 "
sophora	300 "	vadkörte	287 "

Az amerikai kőris (250 kg), fekete fenyő (16 kg) és sima fenyő (2 kg) csere útján tölgy- és mezei juharmagért szereztetett be.

A tölgmakkból házi szükségletre felhasználtatott 2326 q és pedig:

a) *Régi tarvágások felújítására* és elsilányodott mezőgazdasági földekből az erdőhöz csatolt területek beerdősítésére, mezőgazdasági köztes használatnál kapcsolatban 1'20—1'60 cm. sortávolságot alkalmazva, mintegy 1000 kat. hold területen 1556 q.

b) *Kitisztított gyér tölgyesek alátelepítésére* mintegy 350 kat. hold területen 300 q.

c) *A városi csemetekertek bevetésére* 60.000 m² területen 180 q.

d) *Megkezdett, de fagy miatt félben maradt vetések befejezésére* 290 q.

A tervezett őszi vetéseket a váratlanul korán beállt erős és tartós fagy miatt elvégezni nem lehetett és a begyűjtött magkészletek jelentékeny része tárolva maradt.

Minthogy az előző évi tapasztalatok azt mutatták, hogy az itteni éghajlati viszonyok közt csak az őszi makkvetéstől várható

teljes siker, a tárolt felesleg értékesítéséről sürgősen kellett a városnak gondoskodni.

Eladatott — tulnyomólag erdősítési czélokra — (legnagyobb tételben december 6-án a kőszegi magpergetőnek távirati ajánlatra) 939 q.

Az eladási ár mázsánként 1000—1800 korona, összesen 1,400.000 korona; s mivel az egész gyűjtési költség (az erdőtelepítők rekompenzációs gyűjtésének munkadíját is számítva) mintegy 400.000 koronát tesz, a makkgyűjtésből a város tiszta haszna készpénzben kereken 1,000.000 korona.

A fent felsorolt többi fanemek begyűjtött magja a városi csemetekertek vetéséhez használtatott és használtatik fel. A *diómagvak* nagy része kevert állományok létesítéséhez és főbb nyiladékok szegélyezéséhez erdei vetésre is használtatott; mert tapasztalati tény, hogy a diófélék — éppen úgy mint a tölgy — az átültetést nagyon megsínylik; s a diónál is az erdei vetés olcsóbb és sikeresebb, mint a csemeteültetés. *Bodor Gyula.*

Az Országos Földbirtokrendező Biróságnak az erdészetet érdeklő ítélete. Viola István és társai diósjenői lakosok azt kérték az Országos Földbirtokrendező Biróságtól, hogy özvegy Sváb Sándorné Diósjenő község határában fekvő birtokának egy részét közlegelő czéljaira való megváltásra engedélyezze. Az Országos Földbirtokrendező Biróság az 1922. évi január hó 17-én tartott tanácsülésében 10052/921. számú ítéletével a kérelmet elutasította, a többek között azzal a megokolással, mert az igényelt terület úgy az erdők törzskönyvében, mint a kataszterben erdőként van nyilvántartva, tehát ezek a területek a törvény 83. §-a értelmében nem tartoznak az 1920 : XXXVI. t.-cz. hatálya alá.

Együttal az Országos Földbirtokrendező Biróság kimondotta, hogy ez az ítélet nem zárja utját annak, hogy a Diósjenő községben esetleg jelentkező más, az 1920 : XXXVI. t.-cz. rendelkezései szerint figyelembe vehető, közczélokat szolgáló kérelmek ettől az ügytől függetlenül és a törvény rendelkezéseinek megfelelően felszerelt kérvények alapján el ne bíraltassanak, —s.

Közlegelők szaporításának kérdése a birtokrendezéssel kapcsolatosan. Buday Barna gazdasági főtanácsos, a „Köztelek“ szerkesztője, lapjának egyik legutóbbi számában „Birtok-

rendezés" czim alatt a birtokreform végrehajtásával foglalkozik, s ennek során elismerőleg nyilatkozik az Országos Földbirtokrendező Biróságról, mint olyan szervezetről, amely hivatása magaslátán áll, s amely a földbirtoktörvénynek a közérdektől áthatott, elfogulatlan végrehajtását a lehető legjobban biztosítja. Szerinte legfeljebb az iránt merülhetnek fel észrevételek, hogy vajjon ez a bíróság a gyakorlati élettől való elzárkozottságában képes-e arra, hogy a felmerülő magánkörülményeket, a helyi viszonyokat és a gazdasági célszerűséget kellően mérlegelje, s vajjon nem hiányzik-e a bíróságban a szükséges életismeret.

Szerinte erre nézve mindenkit megnyugtathat az a körülmény, hogy az O. F. B. nemcsak a törvény szakaszait alkalmazza igazságosan, hanem szakaszokba nem foglalható méltányosság szellemében is dolgozik. Az ilyen eljárásból meríti a bíróság azt az értékes képességet, hogy az eleven élethez hozzáigazodhatik.

A földreformtörvény végrehajtásából azonban *Buday Barna* szerint hiányzik a tervszerűség. A törvény célja a helyesebb birtokmegoszlás, ezzel szemben a végrehajtás nem egyéb egy nagyarányu birtokfeldaraboló tevékenységnél. Céltudatos gazdasági politika nélkül tisztán a szociális politika érvényesülésével jó eredményt elérni nem lehet. Tisztában kell lenni azzal, hogy alakul ki az ország mezőgazdasági térképe, s ennek milyen kialakítására kell törekednünk.

Több kérdést vet fel, melyeknek megoldása szerinte igen meggondolandó. Minket főleg a közlegelők szaporításáról szóló fejtegetése érdekel közelebbről, annál is inkább, mert a mezőgazdasági érdekek hivatott képviselőjének véleményét tükrözik vissza. Erre vonatkozólag a következőket mondja:

„Meggondolandó az is, hogy a közlegelők szaporítására irányuló törekvés kielégítése mily mértékig felel meg a való közérdeknek. Állatállományunk mai konjunkturális természetére hiba volna rá szabni hosszú időre szóló közlegelőmentét. A legelőterületek sürgetett szaporítása mindenesetre a legelőgazdálkodás kezdetleges állapotába való visszaesést jelentené; a haladást ezzel szemben a meglevő legelők jókarbantartásában és a takarmánynövények szántóföldi termesztésében kell keresnünk. *Nem elég tehát azt tudni, hogy bizonyos községben a meglevő állatlétszám mellett*

szükség van a közlegelőterület gyarapítására. Azt kell tudni, vajjon jókarban tartják-e a meglevő közlegelőt, mert a rossz legelőkihasználáson területgyarapítással segíteni közgazdasági képtelenség."

Mindezekért szükségesnek tartaná, hogy az O. F. B. hallgassa meg időnként a gyakorlati élet hivatott tényezőit, hogy működésénél az összes közérdekű szempontokat figyelembe részesíthesse. *M.*

Tájékoztatás az 1921 : XXVIII. t.-cz. helyes alkalmazása kérdésében. Az Erdészeti Lapok 1921. évi augusztus hó 15-én megjelent füzetében ismertetett, a pénzbüntetések felemeléséről szóló 1921 : XXVIII. t.-cz. 12. §-a, az e törvény életbelépésekor folyamatban levő ügyekre vonatkozólag a Btk. 2. §-ára utal, mely szerint: „ha a cselekmény elkövetésétől az ítélethozásig terjedő időközben egymástól különböző törvények, gyakorlat vagy szabályok léptek hatályba, ezek közül a legenyhébb intézkedés alkalmazandó”.

Egy erdőrendészeti áthágási esetből kifolyólag a m. kir. földmivelésügyi miniszter felvilágosításért fordult a m. kir. igazságügyi miniszterhez arra nézve, hogy a II. foku ítélethozatalnál az az 1879 : XXXI. t.-cz.-ben megállapított pénzbüntetés szolgál-e alapul, avagy pedig már az 1921 : XXVIII. t.-cz. szerint felemelt pénzbüntetés, illetőleg annak a legkisebb összege alkalmazandó-e, vagyis a Btk. 2. §-ában említett ítélet alatt az I. fokon, avagy a végső fokon hozott ítélet értendő?

A m. kir. igazságügyminiszter részéről adott válasz szerint a Btk. 2. §-ában említett „ítélethozás” alatt nem az I. foku ítéletet hanem az ügy érdemében hozott utolsó jogerőre emelkedett véghatározatot, ítéletet, esetleg végzést kell érteni.

Ezek szerint az erdőrendészeti áthágások elbírálásánál két törvény hasonlítandó össze: az 1879 : XXXI. t.-cz.-nek az áthágás elkövetésekor hatályban volt rendelkezései és az áthágási ügy jogerős befejezése előtt hatályba lépett 1921 : XXVIII. t.-cz. rendelkezései. Minthogy pedig ez utóbbi törvény 4. §-ának 3-ik bekezdése az erdőrendészeti áthágások pénzbüntetéseinek legkisebb és legmagasabb mértékét a tizszeresre emeli, tehát az eddigi jogszabályoknál kétségtelenül súlyosabb rendelkezéseket tartalmaz, ennél fogva az ezen törvény életbelépése előtt elkövetett erdőrendészeti áthágások

elbírálásánál nem az 1921 : XXVIII. t.-cz. 4. §-ának szigorubb, hanem az erdőtörvénynek enyhébb rendelkezését kell alkalmazni. (Weh.)

Az alföldi erdőtelepítési szaktanács első ülése. A földmivelésügyi miniszter 149424/921. sz. rendeletével megszervezett alföldi erdőtelepítési szaktanács 1922. február hó 24-én tartotta első rendes ülését Kaán Károly h. államtitkár elnöklete alatt.

Már az ülés tárgysorozata élénk tanuságot tett arról, hogy az alföldi erdőtelepítés problémája mily életbevágó, fontos kérdéseket vetett felszínre. Az alföldi talajvizmegfigyelő szolgálat mikénti szervezése, az alföldfásítással kapcsolatos erdészeti szakirodalom érdekében teendő intézkedések, az alföldi erdőtelepítés érdekében kifejtendő propagandának a szabadoktatási előadások és tanfolyamok szervezetébe való bekapcsolása, az ökológiai ismereteknek az alföldi erdőtelepítési szolgálat körében való intézményes érvényesítése, az állami erdei csemetekiszolgáltatásnak a gyakorlat követelményeinek megfelelő szabályozása és az erdészeti kísérleteknek az alföldi erdőtelepítési szolgálat keretében tervezett mikénti végrehajtása volt ezuttal a tárgyalás anyaga.

Mindezek a kérdések élénk eszmecserét váltottak ki, melynek alapján a talajvizmegfigyelés, a csemetekiszolgáltatás és az erdészeti kísérletek végrehajtása tekintetében végleges megállapodás történt, az erdészeti szakirodalom és az ökológiai ismeretek tekintetében szükséges intézkedések megindultak, az alföldi erdőtelepítési szolgálatnak a szabadoktatás országos mozgalmába való beillesztése ügyében pedig javasolta a szaktanács, hogy a földmivelésügyi miniszter a közoktatásügyi miniszterhez átiratot intézzon.

Ez a rövid áttekintés reményt nyújt arra, hogy közgazdaságunk az alföldi erdőtelepítési szaktanácsban oly szervvel gazdagodott, mely a gyakorlatot a tudománnyal kapcsolja össze s így hozzá fog járulni ahhoz, hogy az alföldi gazdasági és kulturális viszonyok számos vonatkozásban fejleszthetők és emelhetők legyenek. (P.)

Muzsnay Géza Erdőrendezéstana az Országos Erdészeti Egyesületnél megrendelhető. Ára egyesületi tagoknak és főiskolai hallgatóknak 50 K, másoknak 60 K. Csomagolási és postaköltség czimén ezenfelül 20 K küldendő be.

Köszönetnyilvánítás. A földmivelésügyi miniszter *Nagy Mihály* okleveles erdőmérnök, dunaföldvári gőzmalomtulajdonosnak azon hazafias áldozatkészségeért, amellyel a m. kir. bányászati és erdészeti főiskola mellett működő menza részére három zsák nullás lisztet adományozott, köszönetét nyilvánította.

Az erdőőri jelvények új ára. A földmivelésügyi miniszter a felesketett erdőőrök által viselendő erdőőri jelvények árát az eddigi 2 korona helyett, darabonként 50 (ötven) koronában állapította meg.

HIVATALOS KÖZLEMÉNYEK.

I.

A m. kir. erdészeti kísérleti állomás szervezeti szabályzata.

I. Cél és állomáshely.

82753/1921/I/A/4..szám. — A m. kir. erdészeti kísérleti állomás célja az erdőgazdaság körében felmerülő kérdéseknek gyakorlati és tudományos kutatásokon és kísérleteken alapuló megoldása.

Az állomás székhelye ezidőszereint a m. kir. erdőmérnöki főiskola székhelye.

II. Szolgálati viszony, vezetés.

A m. kir. erdészeti kísérleti állomás közvetlenül a m. kir. földmivelésügyi minisztérium fennhatósága alatt áll. Vezetőjét a m. kir. földmivelésügyi miniszter jelöli ki.

III. Személyzet.

Az állomás személyzete a vezetőből, az állomáshoz beosztott okleveles erdőmérnökökből, szakképzett erdészeti altisztekből és a szükséges segédszemélyzetből áll.

A tisztiszemélyzet kinevezését, illetőleg beosztását a m. kir. földmivelésügyi miniszter eszközli, az altiszteket és a segédszemélyzetet pedig a földmivelésügyi miniszter felhatalmazása alapján a kísérleti állomás vezetője nevezi ki, illetőleg fogadja fel.

Megokolt esetekben a m. kir. földmivelésügyi miniszter — az állomás vezetőjének javaslatára — kiegészítő személyzetet bocsát az állomás rendelkezésére.

IV. Az erdőmérnöki főiskola személyzetének közreműködése.

A kísérleti állomás működése elsősorban a saját kezdeményezésén alapuló, valamint a m. kir. földmivelésügyi minisztérium által elrendelt munkálatok és kísérletek keresztülvitelére terjed. Ezenkívül a m. kir. bányamérnöki és erdőmérnöki főiskola erdőmérnöki osztályának tanárai (magántanárai, adjunktusai, asszis-